

Vattenkraftens miljöfond

En branschgemensam finansiering för att uppnå moderna miljövillkor i den svenska vattenkraften

Av Energiöverenskommelsen 2016-06-10 följer att vattenkraftsbranschen fullt ut ska finansiera kostnaderna för arbetet med att säkerställa att verksamheter och anläggningar åtgärdas så att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter.

Arbetet med att inrätta en funktion för finansieringen med namnet Vattenkraftens Miljöfond pågår för närvarande mellan företrädare för de stora vattenkraftsbolagen, nedan benämnda Finansiärerna. Tanken är att verksamhetsutövare ska kunna få ersättning för kostnader för miljöåtgärder med syfte att uppnå moderna miljövillkor i vattenkraften i enlighet med en nationell avvägning mellan miljö- och energiintresset.

Vattenkraftens Miljöfond är till för alla vattenverksamheter som bedrivs i anslutning till produktion av vattenkraftsel, eller som syftade till sådan produktion när de påbörjades. Sådana verksamheter kommer att få ersättning för såväl omprövningskostnader som kostnader för sådana miljöförbättrande åtgärder (inklusive eventuella utrivnings-kostnader) och produktionsbortfallskostnader som krävs för att uppnå moderna miljövillkor enligt den nationella prövningsplanen som är föreslagen att ingå i det svenska rättssystemet.

Verksamhetsutövaren kommer själv att behöva stå för en viss del av kostnaden i form av en "självrisk". Finansiering genom Vattenkraftens Miljöfond kommer att omfatta kostnader som uppkommer eller har uppkommit till följd av en dom som meddelats efter utgången av 2015.

- Finansiärerna har enats om att etablera Vattenkraftens Miljöfond och tillskjuta totalt maximalt 10 miljarder kronor i kostnadsläge 2018 för att finansiera en stegvis miljöanpassning av den svenska vattenkraften.
- Vattenkraftens Miljöfond har uppfyllt sitt åtagande efter 20 år eller vid den tidigare tidpunkt då 10 miljarder kronor har förbrukats.
- Vattenkraftens Miljöfonds etablering baseras på att följande grundförutsättningar är uppfyllda:
 - En avvägning mellan miljöintresset och energiintresset på nationell nivå införlivas i rättssystemet. Avvägningen syftar till att uppdateringen till moderna miljövillkor ska ge största möjliga nytta för vattenmiljön och minsta möjliga negativa inverkan i fråga om nationell effektiv tillgång till vattenkraftsel. Det förutsätts att den totala påverkan på den svenska vattenkraftsproduktionen ska kunna begränsas till max 2,3 procent av normalårsproduktionen eller 1,5 terawattimmar i enlighet med den Nationella Strategi som presenterades av Energimyndigheten och Havs- och Vattenmyndigheten i juni 2014.
 - Uppdateringen till moderna miljövillkor för vattenkraften förutsätts ske genom omprövningar av anläggningar för produktion av vattenkraftsel som ger rationella och effektiva villkor.
 - Skattelagstiftningen utformas så att kostnaderna för branschens uppdatering till moderna miljövillkor blir en avdragsgill kostnad för de bolag som finansierar Vattenkraftens

- Miljöfond. Valet att kanalisera betalningarna via ett sådant finansieringsupplägg ska därmed inte medföra dubbelbeskattnings.
- Vattenkraftsbranschen påförs inget ytterligare finansierings- eller kostnadsansvar vars syfte sammanfaller med Vattenkraftens Miljöfonds verksamhetsområde.

Vattenkraftens Miljöfond etableras som ett av Finansiärerna samägt bolag. Bolaget ska ha som verksamhetsföremål att tilldela finansiering till verksamhetsutövare av elproduktion från vattenkraft för de miljöåtgärder som krävs för att förena denna produktion med moderna miljökrav. Detta ska ske inom ramen för den avvägning mellan miljö- och energiintresset på nationell nivå som införlivas i rättssystemet.

Beslut om finansiering till verksamhetsutövare ska ske utifrån objektiva och på förhand fastställda kriterier och förenas med vissa på förhand fastställda villkor. Beslut om tilldelning av finansiering ska fattas via ett särskilt organ som inrättas inom Vattenkraftens Miljöfond. Det kommer också att finnas möjlighet till överprövning av beslut som går sökanden emot.

Finansiering ur Vattenkraftens Miljöfond ska kunna tilldelas som ersättning för såväl produktionsbortfall som kostnader för miljöåtgärder, innefattande både åtgärder vid fortsatt produktion och vid utrivning.

Finansieringen av miljöåtgärder ska som utgångspunkt motsvara den faktiska kostnaden för åtgärdens utförande. Ersättning för framtida produktionsbortfall ska som utgångspunkt utbetalas ur Vattenkraftens Miljöfond som ett engångsbelopp.

För att uppnå god effektivitet ska verksamhetsutövarna själva svara för en del av finansieringen, en s.k. självrisk. En verksamhetsutövare ska därmed svara för a) 15 procent av kostnaderna för miljöåtgärder och b) produktionsbortfall upp till 5 procent av normalårsproduktionen.

Etablering av Vattenkraftens Miljöfond AB

Från och med mars 2017 drivs ett projekt för att förbereda en etablering av Vattenkraftens Miljöfond AB med ambitionen att vara i drift under 1:a kvartalet 2018.

Det definitiva beslutet om etableringen tas efter det att riksdagen beslutat om de nya bestämmelserna vilket kan komma att ske i november 2017. Lagförslaget beräknas bli presenterat under juni 2017 för att sedan gå på remiss under 3 månader, därefter till lagrådsbehandling och till slut behandlas i riksdagen under november 2017.

Med den tidtabellen skulle Vattenkraftens Miljöfond kunna vara i drift någon gång i början av 2018. Fonden kommer att erbjuda verksamhetsutövare att göra förhandsanmälan av tänkta miljöåtgärder för att få ett förhandsbesked om vad som är finansierbart och hur stor ersättningen med de uppskattningar som finns till hands kan bli.

Under första verksamhetsåret kommer fokus vara att bygga upp verksamhetens rutiner, göra miljöfonden känd och eventuellt påbörja de första utbetalningarna.

För att etablera moderna miljövillkor i den svenska vattenkraften behöver ca 1800 projekt genomföras vilket under en period av 20 år innebär ca 2 projekt i veckan i genomsnitt.